

การสร้างต้นแบบระบบเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภาคใต้ตอนล่าง

Prototyping of Agricultural System based on the Sufficiency Economy Philosophy in the Lower South

สำราญ สระโณ¹ ไพโรจน์ สุวรรณจินดา² นลินี จาริกภากร³ ปัทมา พรหมสังคหะ¹
ไพเราะ เทพทอง¹ มานิตย์ แสงทอง¹ อาธิฉ๊ะ ละใบจิ¹ สมใจ จินชานา¹
เกียรติศักดิ์ ขุนไกร¹ ช่ออ่อน พรหมสังคหะ¹ บุญรัตน์ เหมือนยอด¹
เสาวภาคย์ รัตนสุภา¹ อริรัชช เสนเกต¹ อุไรวรรณ สุกคัง¹ สารีณีย์ จันทร์ศรี⁴

บทคัดย่อ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯพระราชทานให้ปวงชนชาวไทย เป็นหลักการกว้างๆที่ทุกอาชีพสามารถนำมาประยุกต์หาวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับตนเองได้ การวิจัยจึงได้คิดค้นพัฒนาหาหลักการปฏิบัติที่เหมาะสมกับอาชีพการปลูกพืชของเกษตรกร โดยทดลองหาวิธีการปฏิบัติในการสร้างเป็นครัวเรือนเกษตรกรต้นแบบที่สามารถดำรงชีพอย่างพอเพียงด้วยการพึ่งพาการผลิตพืช การวิจัยจำเป็นต้องอาศัยวิธีวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวมที่ครอบคลุมทั้งพืชและการดำรงชีพอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย การวิจัยเชิงทดลองด้านเกษตร การวิจัยทางสังคม การจัดการกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเคลื่อนไหวทางสังคม ดำเนินการในพื้นที่จังหวัดพัทลุง ระหว่างปี 2551-2554 ผลการวิจัยได้ค้นพบเทคนิคการพัฒนาและสรุปเป็นนวัตกรรมของกรมวิชาการเกษตรในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการปลูกพืช คือ “4 เสาหลักสู่ความพอเพียง” ประกอบด้วย “หัวใจพอเพียง” คือ การพัฒนาความเป็นผู้นำและการเป็นต้นแบบ “9 พืชผสมผสานพอเพียง” คือ การปลูกพืช 9 กลุ่มพืชให้เพียงพอต่อการใช้ประโยชน์ ได้แก่ กลุ่มพืชรายได้ พืชอาหาร พืชสมุนไพรเพื่อสุขภาพ พืชสมุนไพรกำจัดศัตรูพืช พืชอาหารสัตว์ ไม้ใช้สอย พืชอนุรักษ์ดินและน้ำ พืชอนุรักษ์พันธุกรรมท้องถิ่น และพืชพลังงาน “ภูมิปัญญาวิถีต้นพอเพียง” คือการพัฒนาเทคโนโลยีที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยการทดลองด้วยตนเอง และ “ดำรงชีพพอเพียง” คือความตั้งใจที่ใช้ชีวิตตามหลักความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน อบอุ่น และคุณธรรม ผลของการพัฒนาตามแนวทางดังกล่าวได้ทำให้ครัวเรือนเกษตรกรต้นแบบ 11 รายในเขตระบบการปลูกพืชต่างๆ มีคะแนนระดับความพอเพียงในการดำรงชีพเพิ่มขึ้นจากปานกลางเป็นระดับมาก มีพืชพอเพียงในการใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นจาก 22 ชนิด เป็น 58 ชนิด หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 168 มีเทคโนโลยีที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับวิชาการ

¹ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพัทลุง

² กรมวิชาการเกษตร

³ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 8

⁴ นักวิจัยอิสระ

สมัยใหม่จากการทดลองด้วยตนเอง เช่น การป้องกันกำจัดแมลงศัตรูมะระด้วยกับดักกาวเหนียว การป้องกันกำจัดศัตรูถั่วฝักยาวด้วยสารสกัดจากพืช การใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ในการปลูกข้าว มันเทศ แตงกวา แตงโม ข้าวโพดหวาน ยางพารา การปลูกพืชต่างระดับ 4 ชั้น ในสวนยางพารา และบริเวณบ้าน ทำให้เกษตรกรได้พัฒนาความสามารถให้เป็นผู้ นำ สามารถเป็นต้นแบบในการเผยแพร่วิธีการสู่กลุ่มเกษตรกร และชุมชน และแนวทาง “4 เสาหลักสู่ความพอเพียง” ได้เผยแพร่ถ่ายทอดไปสู่สาธารณะ ประชาชนทั่วไปได้อบรมศึกษาดูงาน สถาบันการศึกษานำเยาวชนมาเข้าค่ายเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และที่สำคัญก็คือการวิจัยได้ส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมโครงการเพิ่มความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์